

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1797/2022
13.04.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Бранка Станића, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Стошић, адвокат из ..., против тужене „Политика новине и магацини“ д.о.о. са седиштем у Београду, чији је пуномоћник Споменка Билић, адвокат из ..., ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 128/20 од 16.10.2020. године, у седници одржаној дана 13.04.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужоца, **УКИДА СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 128/20 од 16.10.2020. године и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 3005/17 од 04.09.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и поништена су решења тужене бр. .../... од 05.03.2010. године и бр. .../... од 08.03.2010. године. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев и тужена је обавезана да тужиоца врати на рад. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу на име накнаде трошкова поступка исплати 456.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 128/20 од 16.10.2020. године ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца за поништај означених решења тужене од 05.03.2010. и 08.03.2010. године и његов захтев за враћање на рад. Ставом другим изреке, преиначено је и решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде тако што је одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка а он обавезан да туженој накнади трошкове поступка пред првостепеним судом у износу од 541.500,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, а одбијен је захтев тужене за накнаду ових трошкова изнад досуђеног износа и исплату законске камате на досуђене трошкове за период од дана пуноважности до извршности пресуде.

Ставом трећим изреке, тужилац је обавезан да туженој накнади трошкове жалбеног поступка од 33.000,00 динара, а одбијен је његов захтев за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужена је поднела одговор на ревизију, захтевајући накнаду трошкова састава истог.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11, 55/14...18/20) који се у овом поступку примењује на основу члана 506. став 2. истог закона, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл. 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању утврђеном у проведеном поступку, тужилац је од 1998. године био у радном односу код тужене на неодређено време и по закљученом уговору о раду је обављао послове ... у ТВ редакцији дневних новина „Политика“. Тужена је 27.11.2009. године донела Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији послова, којим је промењен назив радне јединице у којој је тужилац обављао рад у „...“ и на пословима ... је смањен број извршилаца са четири на два извршиоца. Овим актом су као услови за обављање послова ... предвиђени VII, VI или IV степен стручне спреме друштвеног смера, активно знање Microsoft Office, способност правовременог прикупљања и обраде информација. Одлукама тужене од 15.12.2009. године именоване су две комисије са задатком да утврде запослене за чијим радом престаје потреба: Комисија за примену критеријума за утврђивање вишка запослених и Комисија за примену мера премештаја запослених који су проглашени вишком на друге одговарајуће послове у друштву, која ће у складу са својим овлашћењима а на основу листе вишка запослених која је утврђена од стране комисије за примену критеријума за утврђивање вишка запослених у друштву, утврдити слободна радна места која ће се као мера решавања вишка, понудити запосленима за која је утврђено да је њиховим радом престала потреба. Одлуком је одређено да је ова Комисија обавезна да премештај запослених на друге послове изврши у складу са захтевима и бројем извршилаца прописаних Правилником о систематизацији послова у друштву, да у случају да више запослених испуњава услове за распоређивање на упражњене послове, да рангира кандидате према степену испуњења услова, а ако више кандидата у потпуности испуњава услове за исто радно место, Комисија ће за сваког кандидата извршити проверу знања и способности у складу са описом посла који су Правилником предвиђени за слободно радно место. Тужена је 21.12.2009. године донела Правилник о примени критеријума за утврђивање вишка запослених којим је одређено да ће се одређивање запослених за чијим радом је постојала потреба на њиховим пословима вршити на основу критеријума одређених члановима 38-42 Општег колективног уговора и то: 1. резултати рада запосленог, 2. имовно стање, 3. број чланова породице који остварују зараду, 4. дужина радног стажа, а да се основни критеријум резултати рада запослених утврђује на основу оствареног учинка према утврђеним нормативима и стандардима рада, а у случају да послодавац нема утврђене нормативе и стандарде, на основу образложене оцене непосредног руководиоца. Комисија за примену критеријума за утврђивање вишка запослених код тужене, констатовала је у свом извештају од 28.12.2009. године да је новим Правилником о

систематизацији послова ТВ Редакцији дневних новина „Политика“ промењен назив у „...“ и да је у овој организационој јединици смањен број извршилаца на пословима ... са 4 на 2 извршиоца. Те да је комисија применом критеријума одређених члановима 38-42 Општег колективног уговора утврдила да овде тужилац АА ..., по основу смањења броја извршилаца на том послу представља технолошки вишак јер је оцењен најнижом оценом у односу на три преостала извршиоца на истим пословима. Из извештаја Комисије за примену мера премештаја запослених који су проглашени вишком на друге одговарајуће послове од 30.12.2009. године утврђено је да за 18 запослених није пронађена могућност да се преместе на друго одговарајуће радно место и да они представљају технолошки вишак, а међу њима и тужилац. Решењем генералног директора и заменика генералног директора туженог од 05.03.2010. године утврђено да је за радом тужиоца престала потреба на пословима ... и да ће му се равноправни статус решити исплатом отпремнине, а решењем истог од 08.03.2010. године тужиоцу је отказан уговор о раду уз констатацију да му је исплаћена отпремнина. Такође је утврђено да се након измене систематизације, по Програму за решавање вишка запослених од 28.12.2009. године, 75 запослених изјаснило за добровољни престанак радног односа уз исплату стимулативне отпремнине (на дан 09.12.2009. године) а истим је констатовано да је на дан његовог доношења код тужене на неодређено време било 442 запослена. Након одласка ових 75 запослених, одлуком тужене од 01.02.2010. године донетом на основу наведених извештаја комисија, утврђено је да још 18 запослених представља вишак.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да тужена у поступку отказивања тужиоцевог уговора о раду није поштовала одредбе чланова 153-155 Закона о раду, с обзиром на то да је поред 75 добровољно пријављених још 18 запослених било проглашено технолошким вишком, што у збиру у односу на укупан број запослених на неодређено време, представља више од 20% запослених према одлуци њене скупштине која је конкретизована доношењем Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији од 27.11.2009. године. Следом тога је закључио да је престанком потребе за радом укупно 93 запослена за тужену настала обавеза доношења програма за решавање технолошког вишка и примена критеријума, која је у конкретном случају изостала. Зато је оценио да је побијано решење о отказу уговора о раду тужиоцу незаконито јер је донето у незаконитом поступку, па је као такво поништено, уз обавезу реинтеграције тужиоца.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев налазећи да је првостепени суд погрешно применио материјално право. Најпре у погледу закључка да је тужена као послодавац била у обавези да донесе програм решавања вишка запослених јер је заузео супротно становиште, да она ту обавезу није имала, код утврђења да је услед технолошких, економских и организационих промена престала потреба за радом запослених на неодређено време чији је број мањи од минимума прописаних чланом 153. Закона о раду. Будући да је тужена за 18 запослених утврдила да је престала потреба за њиховим радом по основу технолошког вишка, што је мање од минималног броја запослених на неодређено време у оквиру означених периода из члана 153. Закона о раду. С обзиром на то да се по његовом становишту ранији добровољни пристанак 75 запослених не може довести у узрочну везу са изменама акта о систематизацији, а прихватајући у потпуности правно схватање исказано у Одлуци Уставног суда Уж 9002/17 од 17.06.2019. године.

Међутим, оценио је да одсуство обавезе доношења програма решавања вишка запослених не значи аутоматски да је решење о отказу уговора о раду тужиоцу донето противно члану 179. став 1. тачка 9. Закона о раду, јер је напротив применом

критеријума резултата рада тужилац оцењен најнижом оценом у односу на остала три извршиоца на истим пословима, због чега налази да му је законито престао радни однос на основу цитиране законске одредбе.

Врховни касациони суд прихвата изложено правно становиште другостепеног суда у погледу правне оцене тога да тужена није била у обавези да донесе програм решавања вишка запослених јер се нису стекли услови из члана 153. Закона о раду, а које правно схватање је исказано осим у наведеној одлуци Уставног суда и у Одлуци Уставног суда Уж 4590/2013 од 17.11.2016. године. Међутим, овај суд налази да се за сада не може прихватити изложено правно становиште тог суда у погледу оцене законитости побијаног решења о отказу јер га је ценио само са аспекта примене прописаних критеријума ко ће у односу на остале извршиоце на истом послу ... бити проглашен за технолошки вишак (због смањења броја извршилаца на пословима ... из исте организационе јединице). Наиме, и у ситуацији када послодавац није у обавези да донесе програм решавања вишка запослених, то му не даје право да арбитрарно без излагања конкуренцији свих запослених којима је престао радни однос по основу смањења броја извршилаца, одлучи ко ће од њих који представљају вишак бити распоређен на друге послове који одговарају његовој стручној спреми а за које испуњава потребне услове. У конкретной ситуацији када је тужена у циљу решавања питања вишка запослених услед организационих и економских промена формирала две комисије које представљају део истог процеса, једну за примену критеријума за утврђивање вишка и другу комисију за примену мера премештаја запослених који су проглашени вишком на друге одговарајуће послове, онда се оцена законитости побијаног решења мора сагледати свеобухватно, што значи и са аспекта обавеза и овлашћења ове друге комисије. Наиме, ова Комисија је на основу одлуке тужене имала обавезу (на основу претходно утврђене листе вишка запослених од стране прве комисије) да утврди слободна радна места која ће се понудити запосленом за којег је у претходном поступку утврђено да за његовим радом престаје потреба и да премештај запослених на друге послове изврши у складу са бројем извршилаца из новог Правилника о систематизацији послова, а у случају да више запослених испуњава услове за то, да онда рангира кандидате према степену испуњености услова, а ако више кандидата у потпуности испуњавају услове за исто радно место, комисија је за сваког од њих требала да изврши проверу знања и способности у складу са описом посла који су предвиђени за слободно радно место.

Према томе, у конкретном случају је изостало утврђење релевантних чињеница да ли је наведена Комисија поступила у смислу својих овлашћења и обавезе установљене наведеном одлуком тужене да изложи конкуренцији све запослене које је преместила на новосистематизоване послове, а за које је претходно утврдила да је за њиховим радом престала потреба. У ситуацији када се из извештаја ове комисије од 30.12.2009. године (на основу које је потом донета одлука од 01.02.2010. године о престанку потребе за радом 18 запослених) не види да ли су утврђивана конкретна слободна радна места и да ли је тужилац испуњавао услове за распоређивање на упражњење послове, осим паушалне констатације да такве могућности није било. Поготово што се ревизијом основано доводи у сумњу такав закључак указивањем да је 44 новинара за које је такође претходно утврђено да представљају вишак, потом распоређено на упражњена новосистематизована радна места.

Стога ће другостепени суд у поновном поступку отклонити недостатке на које је указано овим решењем ради утврђења чињеница које су од значаја за доношење одлуке о оцени законитости побијаног решења о отказу.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке, на основу члана 416. став 2. ЗПП.

Како трошкови састава одговора на ревизију не представљају трошкове који су потребни ради вођења парнице на основу члана 154. став 1. ЗПП, о њима је одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић